

**Східноукраїнський інститут
економіки та управління**

II Міжнародна
науково-практична конференція

**« НАУКОВІ ПОГЛЯДИ
НА ВДОСКОНАЛЕННЯ ЕКОНОМІКИ:
ПЕРСПЕКТИВИ ТА РОЗВИТОК »**

23 серпня 2019 року

II Международная
научно-практическая конференция

**« НАУЧНЫЕ ВЗГЛЯДЫ
НА СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ ЭКОНОМИКИ:
ПЕРСПЕКТИВЫ И РАЗВИТИЕ »**

23 августа 2019 года

Запоріжжя
2019

У збірнику представлені матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції «Наукові погляди на вдосконалення економіки: перспективи та розвиток».

У збірник увійшли матеріали секцій: «Інституціональна економіка», «Економіка галузевих ринків», «Економіка суспільного сектору», «Економіка праці», «Економіка розвитку», «Міжнародна економіка», «Фінансова економіка», «Економіка фірми», «Економіка і менеджмент інновацій».

Наукове видання призначене для науковців, практиків, викладачів, аспірантів і студентів економічних спеціальностей, а також для широкого кола читачів.

Усі матеріали публікуються в авторській редакції.

Наукові погляди на вдосконалення економіки: перспективи та розвиток: збірник матеріалів II Міжнародної науково-практичної конференції (м. Запоріжжя, 23 серпня 2019 року). – Східноукраїнський інститут економіки та управління. – Запоріжжя: ГО «СІЕУ», 2019. – 104 с.

Научные взгляды на совершенствование экономики: перспективы и развитие: сборник материалов II Международной научно-практической конференции (г. Запорожье, 23 августа 2019 года) / Восточноукраинский институт экономики и управления. – Запорожье: ОО «ВИЭУ», 2019. – 104 с.

Сидор І.П.

кандидат економічних наук,

доцент кафедри фінансів імені С.І. Юрія

Тернопільський національний економічний університет

м. Тернопіль, Україна

ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЕРЖАВНИХ ЦІЛЮВИХ ПРОГРАМ: ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ВИРІШЕННЯ

В сучасних умовах розвитку нашої держави, в період проведення широкомасштабних реформ галузей економіки, соціальної сфери, освіти та культури основними інструментами реалізації державної політики, орієнтованої на результат, є державні цільові та бюджетні програми, оцінка ефективності яких посідає вагоме місце у бюджетному процесі України та зарубіжних країн. Тому, підвищення законності й ефективності бюджетних витрат при реалізації державних цільових програм шляхом вдосконалення системи методологічного та нормативно-правового забезпечення є одним із актуальних питань, що має першочергове значення для органів державної влади.

У сучасних реаліях проведення реформ, що охопили весь спектр життєдіяльності нашої держави, для України залишається актуальним питання ефективного використання обмежених фінансових ресурсів для задоволення нагальних потреб країни. Одним із напрямів вирішення зазначеної ситуації є ефективне впровадження формування бюджету за програмами.

В Україні сьогодні відбувається певне зловживання терміном «програма». Фактично програмою стали називати будь-який перелік певних заходів незалежно від того, чи має спосіб їх формування та реалізації яке-небудь відношення до принципів програмно-цільового підходу. Слід зазначити, що формування і реалізація державних цільових програм в Україні не відповідають методології формування державних цільових програм. Тому сьогодні вкрай необхідно змінити ставлення владних структур до цільових програм, підвищити їх ефективність, вдосконалити нормативно-правову та методичну базу задля використання підтверджених вітчизняною та світовою практикою можливостей і переваг цього методу в реалізації пріоритетних напрямів розвитку.

Сьогодні можна нарахувати більше двохсот різних програм, які офіційно претендують на фінансування за рахунок державних коштів. Відсутність

належного порядку при затвердженні таких програм, а також вітчизняна специфіка формування державного бюджету, за якої загальні суми, передбачені на виконання завдань програми, здебільшого не мають жодного значення при щорічному визначенні реального фінансування, призвели до того, що біля половини з них взагалі не отримують ніяких коштів [1].

Ряд експертів висловили свої власні пропозиції щодо шляхів підвищення ефективності програм та більш повного використання переваг програмно-цільового підходу. Так, академік НАН України Г.В. Єльська вважає необхідним проводити міжнародну експертизу як обґрунтування, так і змісту програми в цілому, а при можливості окремих проектів, на думку члена-кореспондента АПН України В.Д. Пархоменка, програми бажано формувати зверху під кінцеву мету; підвищити відповідальність керівників проектів і програм, передбачити повернення коштів при невиконанні умов договору; роботи повинен приймати той, хто буде впроваджувати результати розробок. Академік НАН України В.Ю. Сторіжко та академік УААН М.В. Роїк підкреслюють необхідність формування програм у відповідності з пріоритетами, визначеними на основі глибоких прогнозно-аналітичних досліджень. До подібної думки стосовно близької йому галузі приходить і академік НАН України І.М. Карп: «слід було б замовляти проекти, виходячи з пріоритетів щодо ліквідації шкідливих відходів». Крім того, він вважає необхідним надавати підтримку в першу чергу тим проектам, які отримують додаткове фінансування з інших джерел (досі це було здебільшого навпаки) [3, с. 41].

Аналіз існуючих в Україні державних цільових програм показує, що під час розроблення багатьох із них було допущено серйозні прорахунки на стадіях формування проблем, встановлення цілей, забезпечення механізму реалізації, здійснення контрольних заходів. Значні недоліки мали місце і в процесі забезпечення програмних заходів наявними ресурсами.

Для підвищення дієвості вітчизняних програм необхідно вжити заходів для кардинального поліпшення якості їх попередньої розробки, а також для створення такої системи управління ними, яка забезпечила б їх гнучкість і динамізм, можливості для оптимізації на протязі всього періоду реалізації [3, с. 44].

Державні цільові програми фінансуються за рахунок коштів Державного бюджету України. Однак, як свідчить аналіз реалізації державних цільових програм України останніми роками, головною проблемою досягнення запланованих за ними результатів стає їх критичне недофінансування. Недосконалість системи фінансування державних

цілових програм не дає можливості залучити до упровадження низки достатньо амбітних проектів, яких вимагає вкрай складний соціально-економічний стан країни, програм, котрі здатні забезпечити всебічний розвиток суспільства. Недофінансування державних цілових програм призводить навіть до зовсім протилежних результатів. Наприклад, за песимістичним сценарієм, коли в державі спостерігається дефіцит бюджету та високий рівень інфляції, на упровадження програм, зазвичай, виділяється не більше третини необхідної суми фінансових ресурсів. Це призводить до перенесення термінів їх реалізації, до втрати деякими з них актуальності та пріоритетності, відсутності чіткого механізму контролю і, зрештою, до закономірного невиконання [2, с. 108].

Поряд з тим, у зв'язку з дефіцитністю бюджетних ресурсів, можуть залучатися кошти у вигляді кредитних ресурсів. Крім бюджетних джерел фінансування програмно-ціловий метод може передбачати застосування позабюджетних джерел. До них можна віднести: внески учасників реалізації програм; цільові відрахування від прибутку підприємств; кредити чи позики банків; кошти фондів та суспільних організацій тощо.

І саме зараз варто зауважити, що в нашій країні потрібно активніше запроваджувати у фінансуванні державних цілових програм принцип державно-приватного партнерства – систему відносин між державним та приватним партнерами, при реалізації яких ресурси обох партнерів мають об'єднуватися з відповідним розподілом ризиків, відповідальності та винагород (відшкодувань) між ними, для взаємовигідної співпраці на довгостроковій основі у створенні (відновленні) нових та/або модернізації (реконструкції) існуючих об'єктів, які потребують залучення інвестицій, та у користуванні (експлуатації) такими об'єктами.

Поряд із вказаними заходами з удосконалення системи фінансування державних цілових програм необхідні також інші системні заходи з боку держави відносно упровадження державних цілових програм. Такими мають бути: досягнення стабільного економіко-політичного стану держави, захист національного товаровиробника, введення пільг відносно оподаткування підприємств, що здійснюють інвестиційну діяльність за певними видами діяльності та за фактом придбання сучасного науково місткого обладнання й технологій виробництва, сприяння просуванню унікальної вітчизняної інноваційної продукції за кордон на урядовому рівні тощо.

Перспективи фінансового забезпечення державних цілових програм полягають у впровадженні в практику України управлінських принципів збалансованого сталого просторового розвитку Європи [4], що передбачає

ефективний засіб вирішення існуючих проблем, зокрема:

- формування державної регіональної політики в її територіальному аспекті;
- питання укрупнення адміністративних одиниць і виявлення точок (вузлів) зростання;
- питання про вибір місць управлінських центрів (транспортна логістика, фінанси);
- узгодження політики у соціальній сфері, формування ринку праці;
- узгодження внутрішніх вітчизняних інструментів територіального планування з європейськими тощо.

Доцільно запропонувати основні напрями удосконалення нормативно-правового забезпечення та методології розробки і виконання державних цільових програм, зокрема:

1) ранжування державних цільових програм за пріоритетністю фінансування й оптимізація їх переліку, з метою скорочення кількості державних цільових програм, підвищення результативності їх оцінки;

2) модернізація результативних показників, які характеризують ефективність формування і використання коштів під час реалізації державних цільових програм;

3) забезпечення узгодженості дій усіх органів державної влади, які беруть участь у формуванні, виконанні, моніторингу та контролі за реалізацією заходів державних цільових програм;

4) ліквідація практики розпорошення ресурсів між значною кількістю державних цільових програм та імплементація у вітчизняну практику досвіду США і впровадження системи PART для підвищення рівня якості контролю за ефективністю реалізації програм.

Список використаних джерел:

1. Васютинська Л. А. Система видатків бюджету в умовах розвитку програмно-цільового управління : [монографія] Одеса: ФОП Бондаренко М. О., 2014. 192 с.
2. Коваленко М. М. Удосконалення системи фінансування державних цільових програм. *Теорія та практика державного управління*. 2016. № 1 (52). С. 108.
3. Попович О.С., Велентейчик Т.М. Проблеми підвищення ефективності державних цільових програм. *Наука та наукознавство*. 2009. № 2. С. 38-47.
4. Сидор І.П., Булавинець В.М. Роль державно-приватного партнерства у розвитку сучасної місцевої інфраструктури. *Ефективна економіка*. 2016. № 11. URL://www.ekonomy.nayk.com.ua.